

Rodionov O.V., Ostroverkh O.V. The need for change management in the organization.

The article deals with the development of scientific principles and practical algorithms for improving change management in organizations in terms of transformation processes of the market economy. In order that would manage the organizational changes necessary to use a large number of know and ideas from business, organization management, psychology, management and so on.

Keywords: *change management, environment, efficiency, management*

УДК 338.432:637.1

**ЦІНОУТВОРЕННЯ В МОЛОКОПРОДУКТОВОМУ
ПІДКОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ**

**АНТОЩЕНКОВА В.В., КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми в загальному вигляді. Молокопродуктовий підкомплекс є важливою складовою агропродовольчого комплексу України, продуктові вертикалі якого становлять багатогранну систему економічних взаємозв'язків між підприємствами з виробництва, переробки молока та збуту готової продукції. За роки ринкових трансформацій умови міжгалузевого диспаритету призвели до збитковості багатьох сільськогосподарських товаровиробників, втрат виробничого й породного потенціалу скотарства, зниження якості молочної продукції, а одночасне зниження рівня купівельної спроможності населення знайшло свій прояв як у істотному зменшенні споживання молока й молочної продукції, так і в підвищенні коливань ринкової кон'юнктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам ефективного функціонування галузі молочного скотарства України в останні роки приділяється не достатня увага. Наукові праці видатних економістів Андрійчука В. Г. [3], Гуторова О. І. [4] мають не лише цінний теоретичний матеріал але і важливі практичні рекомендації, які актуальні і затребувані сьогодні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження процесів ціноутворення в молокопродуктовому підкомплексі України.

Виклад основного матеріалу. На всіх етапах існування людського суспільства найбільш нагальними залишаються фізіологічні потреби, у тому числі потреби в їжі, задоволення яких пов'язане із забезпеченням людей продуктами харчування. Наявність продуктів харчування у необхідній кількості – одна із складових національної економічної безпеки. До індикаторів якої, зокрема, належить споживання молока в рік на одну людину. Динаміка цього показника свідчить про недостатній рівень споживання молока та молочних продуктів.

Так, за останні п'ять років середньостатистичний українець споживав децю більше 200 кг молока, або лише 60 % від мінімально необхідної норми споживання свинини, а на разі в умовах постійного зниження рівня купівельної спроможності населення, більшість молочної продукції є вже просто недоступною для пересічного українця. Виробництво молока в Україні на 80 % зосереджене в господарствах населення, а решта продукції виробляється сільськогосподарськими підприємствами з яких половина є збитковими. Як наслідок, сучасний стан розвитку галузі молочного скотарства є незадовільним, а отже таким, що потребує негайного пошуку нових пріоритетних шляхів виведення галузі з кризи [1, с. 73].

В умовах ринку всі процеси, що відбуваються у виробництві та обміні, напряду пов'язані з ціною. Саме за допомогою відповідної ціни, ринок зрівноважує попит і пропозицію, забезпечує відшкодування витрат товаровиробникам, зумовлює рівень задоволення потреб споживачів, регулює і виробництво і споживання.

Цінову ситуацію на ринку сирого молока України формують чимало факторів, які і визначають динаміку і тенденції у ціноутворенні на молоко сільськогосподарських підприємств. Але найголовніше, що в умовах ринку ціна формується під впливом попиту та пропозиції. На думку Н.І. Шиян, тривалий час в Україні в аграрному секторі склалась досить парадоксальна ситуація: пропозиція (виробництво) щороку зменшувались, попит зростав, а ціни на молоко призводили до збитковості виробництва. При цьому виробники молока відносяться до тієї категорії на ринку, що через умови, в яких перебувають не можуть суттєво впливати на ринкові ціни [2, с. 34].

Нажаль в Україні спостерігається суттєва різниця між цінами на молоко та молочну продукцію різних регіонів, зональна диференціація (табл. 1), і на рівні регіонів – районна диференціація.

Різниця між мінімальною та максимальною ціною реалізації на сире молоко сільськогосподарських підприємств різних регіонів у 2005 р. становила 27,4 % (мінімальна ціна була зафіксована в Закарпатській області, а максимальна – у Дніпропетровській), у 2010 р. – 25,5 %, в 2011 р. – 36,7 %, в 2012 р. – 21,3 %, в 2013 р. – 21,5 % і в 2014 р. найменша різниця за останні роки – 21,0 % (мінімальна ціна була зафіксована в Івано-Франківській, а максимальна в Закарпатській області).

Таблиця 1

Диференціація цін реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами за 2005-2015 рр. в Україні

<i>Роки</i>	<i>Мінімальна ціна (регіон), грн. /т</i>	<i>Максимальна ціна (регіон), грн. /т</i>	<i>Середня ціна, грн. /т</i>	<i>Різниця, %</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
2005	983,8 (Закарпатська)	1253,0 (Дніпропетровська)	1126,9	27,4
2010	2722,4 (Львівська)	3195,6 (Дніпропетровська)	2938,7	25,5
2011	2676,9 (Одеська)	3658,8 (Закарпатська)	3041,6	36,7
2012	2371,5 (Сумська)	2877,7 (Луганська)	2662,2	21,3
2013	2971,7 (Одеська)	3609,7 (Херсонська)	3364,0	21,5
2014	3228,5 (Івано-Франківська)	3903,3 (Закарпатська)	3588,4	21,0

Джерело: складено за даними Держслужби статистики України [8].

Зміна цін відбувається під дією низки ціноутворювальних факторів [3, с. 512]. Пропозицію молока формують наступні внутрішні фактори: біологічні (продуктивність корів, сезонність виробництва, менеджмент відтворення стада); технічні (комплексна автоматизація та спеціалізована техніка); технологічні (розробка й дотримання технології виробництва молока); організаційно-економічні (спеціалізація та концентрація виробництва, розміщення сільськогосподарського підприємства, витрати на виробництво молока, закупівельна ціна, трудові ресурси, особливо їх якісна характеристика).

Річна динаміка середніх цін реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами в Україні за 2005-2015 роки представлена в табл. 2.

В останні роки вплив на ринок молока здійснюють значні коливання середніх цін реалізації сільськогосподарських підприємств (табл. 2), що пов'язано, перш за все, із сезонністю виробництва молока.

Таблиця 2

Динаміка середніх цін реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами по місяцях в Україні за 2005-2015 рр.

<i>Період</i>	<i>2005р.</i>	<i>2010р.</i>	<i>2011р.</i>	<i>2012р.</i>	<i>2013р.</i>	<i>2014р.</i>	<i>2015р.</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Січень	1133,2	2952,3	3003,9	3321,3	3123,9	3844,2	4050,6
Січень - лютий	1166,7	3022,9	2971,4	3204,9	3186,1	3891,4	4063,3
Січень - березень	1182,0	3044,3	2928,5	3037,8	3247	3896,1	4173,5
Січень - квітень	1176,0	2960,2	2885,5	2906,1	3284,4	3813,7	4235,4
Січень - травень	1148,2	2832,7	2831,3	2808	3274,2	3696,6	4244,4
Січень - червень	1115,3	2745,1	2793,1	2714,7	3253,8	3605,2	4245,2
Січень - липень	1091,8	2714,7	2793,5	2689,8	3248,9	3570,7	4225,6
Січень - серпень	1085,9	2729,9	2848,8	2662,6	3259,5	3551,4	4215,9
Січень - вересень	1089,4	2798,0	2902,8	2644,5	3278,2	3536,8	4216,3
Січень - жовтень	1097,0	2857,7	2955,1	2646,7	3297,5	3548,3	4234,1
Січень - листопад	1109,9	2894,8	2997,6	2655,9	3325,0	3564,4	4275,0
Січень-грудень	1126,9	2938,7	3041,6	2662,2	3364	3588,4	4347,3

Джерело: складено за даними Держслужби статистики України [8].

У 2005-2015 рр. спостерігається підвищення цін майже в чотири рази. В 2010 та 2011 роках ціна реалізації молока сирого прирівнялась до середніх європейських цін (357 дол. за т) або 3041,6 грн. /т в 2011 році. А вже в 2015 році 1 т молока реалізовували за ціною 4347,5 грн. (173 дол.).

Варто зауважити, що економіка кожної країни є індивідуальна і не можна копіювати повністю успішну концепцію ціноутворення та ефективного розвитку відповідної галузі, яка вдало була використана в країнах Європейського Союзу. Спеціалісти ЄС вважають, що якщо стратегія і успішна, існує цілий ряд факторів, які відіграли вирішальне значення для розвитку галузі молочного скотарства в одній країні, але при цьому не можуть існувати в інших. Зазвичай стратегію розвитку галузі запроваджують в період спаду економіки і при цьому використовують позитивні історії зростання для економіки, враховуючи індивідуальні вимоги сучасного стану країни [5].

Центральне місце для ефективного функціонування молокопродуктового виробництва, наприклад в Австралії відіграють так звані «спеціалізовані місцеві самоврядування» Local Service Land (LSL). Ця організація, надає висококваліфіковані послуги на місцевому рівні, враховуючи відповідний досвід і знання, з питань виробництва сільськогосподарської продукції, біобезпеки, в тому числі профілактики захворювань, управління, контроль і запобігання небезпек для здоров'я тварин; забезпечення готовності до небезпек, вчасне і швидке реагування на надзвичайні ситуації, що впливають, як на готову продукцію, так і безпеку тварин; запобігання хімічних залишків, управління і контроль за якістю; раціональне використання природних ресурсів і ефективне планування [6].

За останні роки попит на молочну сировину зі сторони молокопереробних підприємств формувався під тиском дефіциту та падіння купівельної спроможності населення. А зміна системи субсидування в 2011 р., яка практично і не запрацювала, суттєво погіршила ситуацію на ринку молока і в молочному скотарстві в цілому. Адаже зменшення виробництва молочної продукції молокопереробними підприємствами знижує попит на молоко-сировину молокопереробними підприємствами і як наслідок зниження закупівельних цін на нього [7, с. 146].

Висновки. Процес ціноутворення на молоко й продукцію його переробки істотно залежить від факторів сезонності, якості сировини, розміру транспортно-заготівельних витрат. Проблема ефективного ціноутворення в молокопродуктовому підкомплексі є надзвичайно складною. Складність вирішення полягає, насамперед, у тому, що виробники молочної сировини і переробки, з одного боку, мають одну соціально орієнтовану мету – задоволення потреб населення у споживанні молока і молочних продуктів, з другого боку – вони, організуючи свою діяльність, як правило, виступають самостійними суб'єктами і прагнуть в першу чергу максимізувати власний прибуток. Аналізуючи тенденції та динаміку ціноутворення в молокопродуктовому підкомплексі України можна впевнено говорити, що ефективність виробництва та реалізації молочної продукції переробного сектору напряму залежить від цінової та виробничої стабільності в молочному скотарстві, але звичайно потрібно враховувати регіональні та районні особливості функціонування молокопродуктового підкомплексу.

Література

1. Антощенко В. В. Экспортний потенціал молокопродуктового сектору України / В. В. Антощенко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Економічні науки. – Х. : ХНТУСГ, 2015. – Вип. 162. – С. 72-81.

2. Шиян Н. І. Організаційно-економічний механізм формування прибуткового виробництва продукції скотарства: [монографія] / Н. І. Шиян, Н. С. Ляліна. – Х. : Міськдрук; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва, 2011. – 287 с.

3. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.

4. Гуторов О. І. Економічні засади прибутковості виробництва молока в аграрних підприємствах: теоретико-прикладний аспект : [монографія] / О. І. Гуторов, Л. Ю. Кучер, А. В. Кучер. – Х. : Точка, 2014. – 490 с.

5. The European Dairy Industry Towards 2020. Report extracts. Challenges, Strategies and Change. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.promar-international.com/_userfiles/publications.

6. NSW dairy industry overview 2015. Intensive livestock production. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dpi.nsw.gov.au>.

7. Антощенко В. В. Ценовой механизм в молокопродуктовом подкомплексе Украины и Черниговской области / В. В. Антощенко // Молодой учёный: журнал. – Чита, 2013. – № 9 (56). – С. 142-146.

8. Офіційний веб сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References

1. Antoshhenkova V. V. (2015). Eksportnyj potencial molokoproduktovogo sektoru Ukrainy [Export potential of milk sector in Ukraine]. Visnyk Harkivs'kogo nacional'nogo tehničnogo universytetu sil'skogo gospodarstva. Ekonomichni nauky. Journal of Kharkov National Technical University of Agriculture. Economic science, Kharkiv: KhNTUSG, Issue. 162, pp. 72 - 81 [in Ukrainian].

2. Shyjan N. I., Ljalina N. S. (2011). Organizacijno-ekonomichnyj mehanizm formuvannja prybutkovogo vyrobnyctva produkcii' skotarstva [Organizational-economic mechanism of formation of profitable cattle production]. Kharkiv: Mis'kdruk; Khark. nac. agrar. un-t im. V.V. Dokuchajeva, p. 287 [in Ukrainian].

3. Andrijchuk V. G. (2013). Ekonomika pidpryjemstv agropromyslovogo kompleksu: pidruchnyk [The economy of agricultural enterprises]. Kyiv: KNEU, p. 779 [in Ukrainian].

4. Gutorov O. I., Kucher L. Ju., Kucher A. V. (2014). Ekonomichni zasady prybutkovosti vyrobnyctva moloka v agrarnyh pidpryjemstvah: teoretyko-prykladnyj aspekt [Economic fundamentals profitability of milk production in the agricultural enterprises: theoretical and applied aspects]. Kharkiv: Tochka, p. 490 [in Ukrainian].

5. The European Dairy Industry Towards 2020. Report extracts. Challenges, Strategies and Change. (n.d.). promar-international.com Retrieved from http://www.promar-international.com/_userfiles/publications.

6. NSW dairy industry overview 2015. Intensive livestock production. (n.d.). dpi.nsw.gov.au Retrieved from http://www.dpi.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0005/519260/dairy-industry-overview-2015.pdf.

7. Antoshhenkova V. V. (2013). Cenovoj mehanizm v molokoproduktivom podkomplekse Ukrainy i Chernigovskoj oblasti [The price mechanism in Dairy Industry subcomplex of Ukraine and Chernihiv region]. Molodoj uchjonyj – Young scientist. Chita, No 9 (56), pp. 142-146 [in Russian].

8. Oficijnyj veb sajt Derzhkomstatu Ukrai'ny [Official web site of the State Statistics Committee Ukraine]. (n.d.). ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

Антощенко В.В. Ціноутворення в молокопродуктовому підкомплексі України: тенденції та перспективи

В статті розглядаються основні тенденції процесу ціноутворення в молокопродуктовому підкомплексі України. Процес ціноутворення на молоко й продукцію його переробки істотно залежить від факторів сезонності, якості сировини, розміру транспортно-заготівельних витрат. Аналізуючи тенденції та

динаміку ціноутворення в молокопродуктовому підкомплексі України можна впевнено говорити, що ефективність виробництва та реалізації молочної продукції переробного сектору на пряму залежить від цінової та виробничої стабільності в молочному скотарстві, але звичайно потрібно враховувати регіональні та районні особливості функціонування молокопродуктового підкомплексу.

Ключові слова: *ціна, ціноутворення, молоко, молокопродуктовий підкомплекс.*

Антошенкова В.В. Ценообразование в молокопродуктовом подкомплексе Украины: тенденции и перспективы

В статье рассматриваются основные тенденции процесса ценообразования в молокопродуктовом подкомплексе Украины. Процесс ценообразования на молоко и продукцию его переработки существенно зависит от факторов сезонности, качества сырья, размеров транспортно-заготовительных расходов. Анализируя тенденции и динамику ценообразования в молокопродуктовом подкомплексе Украины можно уверенно говорить, что эффективность производства и реализации молочной продукции перерабатывающего сектора напрямую зависит от ценовой и производственной стабильности в молочном скотоводстве, но при этом нужно учитывать региональные и районные особенности функционирования молокопродуктового подкомплекса.

Ключевые слова: *цена, ценообразование, молоко, молокопродуктовый подкомплекс.*

Antoshchenkova V.V. Pricing in Ukraine milk grocery sub complex: Trends and Prospects

The main trends in the pricing process in dairy production in Ukraine are presented in this article. The process of pricing in the milk and products of its processing depends significantly on the seasonality factors, raw material quality, the size of transportation and procurement costs. Analyzing trends and pricing dynamics in dairy production in Ukraine can confidently say that the production and sales efficiency of dairy processing sector depends on price and production stability in dairy farming, but it is necessary to take into account regional and regional features of functioning of dairy production.

Keywords: *price, pricing, milk, milk grocery sub complex.*